

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 142 (10127)

1976 чылдың июнь 15, вторник

1925 чылда,
үлөөлөттүңүш

Эртээ
2 көд.

Дүжүт ажаалдазынга

Чурттуу муруну чүгүнде эрте быжар тараа-дарыя ажаал алымын көрүшкү. Хову-мөңгүлөрдө тарааны шаңдарже болгаш тараа күлөп ачып пункталарга үзүктөл чок чоруду турар.

Бо чылым дүжүт сөөртүгезинге 160 муң автомобиль ажаалдар апар деп, «Советсельхозтехника» Кооп. транспорт эргезин СЭТА-ның корреспондентинге дыңаткан. Бо чылдың он-агай чүгү-районун, областын, республиканың хемчээлинге ажаалда-транспорт херексесин удурутур чалгыс аай оперативтин штабтарын тургускан. Тараа сөөртүгезинге төпчүтүгөй автомобиль отрядтарын кааба-биле ачылган турар. Олар кайдым-даа 14-15 кижиле элээн каш чалаачылар бригадаларындан тургустунар. Бригадирлерин машиналарын радиостанциялар-биле дерин турар.

Ажымдар шак графити-биле организаастан турган, автоотрядтарын, хову-мөңгүлөрдө тарааны шаңдарже болгаш тараа күлөп ачып пункталарга үзүктөл чок чоруду турар. Бо чылым дүжүт сөөртүгезинге 160 муң автомобиль ажаалдар апар деп, «Советсельхозтехника» Кооп. транспорт эргезин СЭТА-ның корреспондентинге дыңаткан. Бо чылдың он-агай чүгү-районун, областын, республиканың хемчээлинге ажаалда-транспорт херексесин удурутур чалгыс аай оперативтин штабтарын тургускан. Тараа сөөртүгезинге төпчүтүгөй автомобиль отрядтарын кааба-биле ачылган турар. Олар кайдым-даа 14-15 кижиле элээн каш чалаачылар бригадаларындан тургустунар. Бригадирлерин машиналарын радиостанциялар-биле дерин турар.

Моолдун Араттың революстуг намының XVII съездизинге

Эргим аштер!

Совет Звильелиниң Коммунист партиязының Төп Комитети коммунисттерниң база бүтү совет уластуң өмүндөндөгү Моолдун Араттың революстуг намының XVII съездизинге делегаттарынга, Моол Арат Республиканың коммунисттерине база ажылчы чоннарынга иңг байырың чедирин тур.

Силерниң съездизинг коммунисттер тургузушкунга партияны болгаш уластуң кылган уугу тургузушкунга ажалынды түнелди үндүр. Ажылчы аңгыны, көпөстөстө араттарын, уластуң интеллигенцияны эрес-шудуругу күш-ажылын үр-түнелди бүт-ле чүдүлдерин—моол интеллигенция ажалынды бүтү талаларында, экономиканын кодурушкунундан, национал культураның чечетелиншиктен кестүп турар-дыр. Төөгүтү соруугаңы — Моолга социализм материал-техниктиг базазын тургузарын доозарын Моолдун Араттың революстуг намы бүтү чөй-биле кады хажык чок шийтирлеш, чурттуу улам ынайты социал-экономиктик болгаш культуруг хөгжүлдезиниң улагу база соруу кийрикти планнарын идиң үндүрүп турар.

Моол коммунисттерин дээди чылык социализмг дем каттыштырылганын чурттарынын күчүзү болгаш ат-алзыры улам-на быжыгып турарынын үзүндө эртин турар-дыр. Моолдун Араттың революстуг намы бодунун интернационалистик политиказы-биле, империализмге болгаш реакцияга уугу шийтирлеш демисел-биле, делегейниң коммунисттер шийчээшкенин, амгы үеини бүт-ле антиимпериалистг, деп-шигелеш күштерин сырый каттыштырынга бодунун салымшыкы-биле демократтыг база революстуг чорудуларга, делегей болушкуннарын чорудулагы социализмг быжык-туруштуг салдар чедирин быжыгларынга идепкейлиг идиң берип турар. Азияга тайбыны болгаш айым чок чорукту хандырыныч улаган МАРН-ның принципнадыг улаанышкыны коммунисттерин, тайбынга ынакшыдыг база демократтыг бүтү күштеринг талентин үндөшкенин ал турар.

Совет кижилер бистин чурттарыныкы чалгыс болган найралын, ажи-дуналышкы чорун болгаш эдилеңи хумалы-биле каадалап турар. Ула-бодаларын болгаш өңсө соруугаларын быжык марксени-ленинни чалгыс эңгеге үндөшлөткөнгө совет-моол харылдаалар чаз утга-шынар-биле доктаамал байлашкыны, бодунун ховуларын сайгарып, гайжыттышаан, социализмг болгаш коммунисттер тургузушкунун чутула фактору болу берген. Совет Звильелиниң Коммунист партиязы болуңуң XVII съездизиниң шийтирлерин уаурутуга болдурбушаан, бүтү талалыг совет-моол кады ажаалдажылыгы хөгжүлдерин, делегейниң социализмг дем каттыштырылганын быжыгларынга чөөп сонгаар-даа бодунун күженишкенин улагуларын апар.

МАРН-ның XVII съездизинге чедириниң болгаш үр-түнелди ажалды чүректин хангазындан күөл тур бис. Ол съезд Моолга социализмниң чаз-чаа тилелдеринге орукка, экономиканы, культураны, уластуң чалгы амындалын улам ынай күдүрлерин орунга чутула үс-чаа болу дээринге бүтүрүп тур бис.

Социализмг инитиладиг тургузарынга моол уластуң дайынчы ажалдары, коммунист-интернационалисттеринг партиязы — Моолдун Араттың революстуг намы дегелерин!

Совет Звильелиниң болгаш Моолдун улаустарының бузулбас ажи-дуна найралы чечетелин турар!

Тайбың болгаш коммунист дегелерин!

СОВЕТ ЗВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТӨП КОМИТЕДИ.

ТЫВА АССР-НИҢ ДЭДИ СОВЕДИНГЕ СОНГУЛДА ТАЛАЗЫ-БИЛЕ ЧӨӨН-ХЕМЧИҢ РАЙОНДА СУГ-АНСЫНЫҢ № 61 СОНГУЛДА ОКУГУНДАН ДЕПУТАТ СОНГУУРУНУҢ ХУНУНУҢ ДУГАЙЫНДА ТЫВА АССР-НИҢ ДЭДИ СОВЕДИНГЕ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ЧАРАҢЫ

Тыва АССР-ниң Дээди Совединг Президиумунун доктаадыр болгаш:

«Тыва АССР-ниң Дээди Совединг сонгулда дугайында дүжүмүн» 97 чүгүлдө дүжүтүр Тыва АССР-ниң Дээди Совединг сонгулда талазы-биле Чөөн-Хемчик районда Суг-Ансының № 61 сонгулда округундан депутат сонгуурун 1976 чылдың июнь 11-де, өскөресөөндө эртирер.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединг Президиумунун Даргазы Б. ДОЛЧАНМАА, Тыва АССР-ниң Дээди Совединг Президиумунун Секретары С. КРАСНЫЙ.

Кызыл хоорай, 1976 чылдың июнь 14.

ТЫВА АССР-НИҢ ДЭДИ СОВЕДИНГЕ СОНГУЛДА ТАЛАЗЫ-БИЛЕ ЧӨӨН-ХЕМЧИҢ РАЙОНДА СУГ-АНСЫНЫҢ № 61 СОНГУЛДА ОКУГУНДАН ДЕПУТАТТЫ ДИДЕР КЫЙГЫРТУП ДУГАЙЫНДА БАДЫЛАШКЫН ЧОРУДАР ТАЛАЗЫ-БИЛЕ ОКУГ КОМИССИЯЗЫНЫҢ ДЫҢНАДЫ

Тыва АССР-ниң Дээди Совединг Президиумунун 1976 чылдың май 31-де Чарамын дугаар Чөөн-Хемчик районда Суг-Ансының № 61 сонгулда округунга Тыва АССР-ниң Дээди Совединг депутат Когуй-Маадыр Алай-ооловч Ондарын дидер кыйгыртуп дугайында бадылашкын чорудар-дыр-биле сонгулчуларын хуралы болган. Тыва АССР-ниң Дээди Совединг Суг-Ансының № 61 сонгулда округундан депутат К-М. Ондарын дидер кыйгыртуп дидер окуртук сонгулчуларын хой хуузу болгаш хуралга бадылашкын кырышкан сонгулчулар 100 хуу бадылаан.

«Тыва АССР-ниң Дээди Совединг депутаттын дидер кыйгыртуп турарын дугайында» Хойулуңу 10 чүгүлдө дүжүт депутат Когуй-Маадыр Алай-ооловч Ондарын Тыва АССР-ниң Дээди Совединг депутаттарының составындан дидер кыйгырткан деп салаар.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединг сонгулда талазы-биле Суг-Ансының № 61 сонгулда округундан депутатты дидер кыйгыртуп дугайында бадылашкын чорудар талазы-биле округ комиссиязы.

СЭКП-НИҢ XXV СЪЕЗДИЗИНИҢ ШИИТИРЛЕРИН АМЫДЫРАЛГА

МАЛАЖЫЛЫН ХӨГЖҮДЕРИНИҢ ҮНДЕЗИНИ

Оңу беш чылда экономиктиг хөгжүлдеңиң эң кол айтырларынын бирөөн — көдө ажил-агыйлы улам бурунгаар хөгжүлдерин айтырып болуу деп партияның XXV съездин айтыпкан. Съездинг ТК-ның Отгөт плеткелинде ол сорууганы бүтү уластуң херээ кылдыр толарткан. «Мал ажылын көдүрлериниң үндөиниң болза, малга быжык чен баазаын тургузары болуру» — деп, Отгөт плеткеде демдегелетинген.

Экономиканың кол адыры — мал ажылы болуу бистинг республикага малга четир чемин белеткээр, ол ышкан нежеде куралдарын тургузары оңа чутула соруугаларын барызы. Ол дугайында чоктаа чаз эртен партия-ажыл-агый активинг хуралынын доктаалында база айтылган.

Малды баш санын өстүрерин-даа, оң продукттуун беи-дери-даа ону шын чечерлеринде, ажаал, хайгаараларындан кол хамааржар. «Ишкитин сүдү-дымында» деп уластуң чугаазы чоп.

Бо чылым республикага 202 муң тонна сүтенин, 236 муң тонна саванын, 23 муң тонна саяакты, 22 муң тонна хымыргылы, 405 муң тонна чузуктуг чөмөрүн, 185 муң тонна будук-бүрүң, 8500 тонна витаминниң сүген далганын, 98 муң тонна холуксаалыг мал чемин белеткээр эркектер чутула бооп турар. Бо сорууга мал чемин белеткээр үеде кажангымында-даа күженишкенин, бедик бүдүрүчүлүг, долу харымсалгалыг, быжык саялга-чурумуг ажаалдарын негеп турар. Ону барымдалааш, ажаал-агыйларда партия организациялары, ажил-агыйлы удурутуктар, спецна-дистер, чер-чер Советтер мал чемин белеткелерин кампа-ниязында белеткелди каш хонуктан доозарын ык организ-аастаар, ук кампанияны чер бүтүгө чедириниң эртин-дери-ниң бүтү аргаларын ажаалдар ужураар.

Мал чемин белеткелеринг айтырымы кыгма-даа чаз чүзү азын билдирер. Ылчала-даа ажи байлаа ул сорууганы бедик харымсалга-биле шийтирлээрин негеп турар. Чугаа болза 1976—1977 чылдың кыгма-агыйлышкыны, хову-мөңгүлөрдө эртинерин болгаш кеңир үеде 20 хуу куралдарын тургу-зарын магаддаларынын дугайында чорун турар. Малга быжык чен баазаын тургуспай чыккан, оң баш санын өстүрериниң, чаш толун менди камгааларын, эңт, сүт, дүк бүдүрерин, күрүңгө саванын планлыг чедириниң бот-тандарын бодары берге дээрин эртен үснү практика-зы көргүзүп турар.

Эртен чылды агар-бойдустан байдалы таарымча чок болган. Ылчала-даа мал чеминг белеткелеринг кичээлге-ин элээн күштердиргенден сүген, будук-бүрү кезерин ону мурундагы чыдардан көндөткөн. Ылчалажык мал чемин хемчээл-даа, шынар-даа талазы-биле эртен кыгма-агыйла-шкыга чедир белеткен алаанынын ужурунда республика даштыдан саван, концентраттыг чөм сөөртүр, хымыргыны белеткээр даш автоотранспорту болгаш өскө-даа куралдар кезерин моонжор, улагу ажил-агыйлыг өскө адыраларындан күш чардыктар чүдүр аажок улагу күженишкенин негез болгон.

Бидик чүдүлдерин бодурулганын бүтү аргалары бар. Ол болза мал чеминг белеткелеринг эрте кирер, күш-ажылды шын организациялары, социализмг чарышты кайгыртыр, оң даштын беи-дери болуу.

Мал чеминг баазаын сүдүг эртемге үндөшкөн быжыгларын сүген салыры чутула. Тарылга элечтирил-гезип шийгездир, хой чылдыг сүген тарыларын кайгыртыр, хоолуу мал чемин культуларынын тарын өстүрерин, оларын дүжүлдү беи-дери оңа чутула. Бо талазы-биле Ула-Хемде, «Көк-Хем» хову-мөңгүлөрдө, ажил-агыйларда, ажил-агыйлыг, Көдө ажил-агыйлыг дүжүлдүг саванын ажил-агыйлыг улагу ажилы берип турар. Ылчала-даа илчээрки суггарыла системалары-биле хандырткан чалгыс ажил-агыйлар, чикээ, Барым-Хемчикте «Бар-лык», «Хемчик» совхозтар, Чөөн-Хемчиктин ажил-агыйлары шийтерин суггарыны шын эвес организаастан, чери эки-илдер, чөмчүлдер хемчээрлер адын турарында чыл-ды-на чамас дүжүт ачылган. Редакцияга келген ий чагаанын улазын ийдиң: Чөөн-Хемчиктин Хондоргей сал-бырында болгаш Ула-Хемде «УТКА-25 чылы» совхозта ку-курдузун дүжүдү аажок чамас бооп турар. Чылдагыны? Шолдү экилдерин, тарылга элечтирилгезип беиш органи-заастаан чылды-на кукурдуз тарырынга ажаалган көрөгө, дүжүт чоруту куудан келген. Ажил-агыйларын спецна-дистеринд негезде чогуур дөңгөшө турган болза, кылды сүз барымдалаашкыны болгаш турган ийле.

Чайлар үтүгү сүген кеелденеңге чогур үеинде кирер, ажилды шийтиргезилгелерин, тускайлап бригадалар аңгыда шөфтен чедир турар кийилерин, техниканын кү-жүн бурун ажилдарынын хемчээрлерин азын оңа чутула.

Мал чемин чечир салып, эң шынарыг болурун ханды-ларын кичээлге алыр херек. Сигенин дүрген салгында-ды кургалдыр, саяак салыры, витаминниң сүген далганын белеткээр даш өскө-даа аргаларын ажилган, үнүштү ол чүзүктү үеинде ажаал алырын организациялары чутула.

Мал чемин белеткээр комплекстиг бригадаларын тургузуң, оларын доктаамал ажилдарын чедир ан ажил төлө-күрүн шынарлап хамаарылагыл кылдыр тодарды турар чийкестер хой, кеелденең барык ол дүжүлдүгүн бүтү ажил-агыйларга негездерин болуу.

Ыларга сүген кеелденеңи, кукурдуз, тоорук болгаш өскө-даа мал чемин кукурдулар, каааланынын үеинде ажиллап турар кийкестер сорууганы чедир тайбырлар, күш-ажылды таарымчалыг организациялар, чарыштын не-гезделерин ажиллап кылган, оң ажил, денсегелит бо-дуну чедир алыр, муракчы дүжүлдүгүн негездерин — бо бүтү партия организацияларының кол кичээлгеинге тур-ар ужураар.

Сиген кезер машинанын улагушкыны чок ажаалдарын хандылары-биле оң септегенге, техниктиг ажаалдашкы чок чорудары чутула. Ылчала-даа Бин-Хем, Оңур, Ула-Хем болгаш Тес-Хем районнара техника септегенге хову-мөңгүлөрдө, «Сельхозтехника» каттыжыкыны база ар-ганык кестер-биле хандылары чогур дөңгөшө чедир ор-ганык кестер-биле турар. Мал чемин белеткелеринг үеинде ме-ханизациялан бригадаларга, аялаларга техниктиг ажаалдашкын тускайлап машиналар, элечти-маштерин быжыглар херек.

Мал чемин белеткелеринг харымсалгалыг, комплекстиг ажилдары көдө-ажыл-агыйлыг өскө-даа кампаниялары-биле камсырларжар. Дүжүт ажаалдашкы, кыгма-агыйлыг белет-кел, мал чемин баазааларынын хемчээрлер болгаш өскө-даа ажилдарын эң организациялар, удурутун башкарарын сайыраггайжар, толаргай болдурган таарымгада че-дириниң болуу.

Мал чеминг белеткелеринг бүтү күштү, аргаларын моон-жор, «хорай-кодөө» деп кийгыртылгаш шөф ажилын кайгыртыр — амгы чутула сорууга бол. Партия организа-цияларынын чер-чер Советтеринин, ажил-агый удурутук-ларының организас-массалыг ажилы маала шыгымы шы-галдап турар.

Кызылдың даарыныла фабриказының коллектив ону беш чылдың баштайгызы-ның беш ай планын чедириниң күжүс-көн. Даалгандан ажыр сөзө муң ажыг ру-блдың дааралыг кылыгыларын савыг чер-леринге берген. Фабрикада социализмг ча-рышты дээштинг кылдыр организаастан, оң түнелдерин угулду үндүрүп турар. Беш айның түнелин сүзүгэр Л. Гуркованың бригадасы бирги черин алган. Оң дараа-зында Л. Монастырчинаның комсомолчу-аныктар бригадасы чоруп турар. Брига-дын кеңигүннери планын даалганын у-гулду ажыр күжүсүп турар.

ЧУРУТА: Л. Монастырчинаның брига-дасының кеңигүннери.

А. ЗАЙЦЕВИЧ фотос.

„Кара-Хаактын“ шөлдеринде

Бин-Хем паромун некеш, некез арыг иштинден хову-не халдып келирге, «Кара-Хаак» совхозтун тараа куль-туралары тараан беш чус ажыг га шөлү өстүп келер. Ол шөл-дү ол-бо унукче таваар чор-туп турар суггарылыгың б агрегаттары дараан марканка илчикти. Эртен эртеден эге-лээш, нежез орайга чедир олар амыр-соксал чокка ажилдап турар.

Бирээзинге халдып чөк бер-диси. Ук совхозтун директору А. Монгуша база ажаа ужу-раштыгыс. Демги суггарыла агрегатының башкарычызы анык олчө айткан, дирек-тор мында аид:

— Бистин шымар механи-затторларының бирээзи Тү-лүш Даш-оол-дур. Хун норма-зын доктаамал ажыр күжүсүп, иш чыл улаштыр муракчы-ларын, одуруунаан үнөмөй келген кичи.

Коммунист Түлүш Шандар-соловьев Даш-оолдун назыны анык. Чаз-ла 30 хэр чедип чоруур. Ол он амыг чыл иш-тинде трактористеп келген

дүжүлгалыг эштеринг бирээ.

Бо чылым «ДДА-100 М» деп агрегат-биле хунде 12 гек-тар чер суггарар үлүңү ол 14—15 гадан куудалтайн тур-ар.

— Суггачы кичиниң кол сорулганы хой черин суггары-рында эвес, ону шынарлыг чорударында—деп, Т. Ш. Даш-оол чугалады.—Чамдын эштер чачыг хунде даштаны бер-гилээр-дир. Ол шын эвес. Чашынын үзүндө бир черге хой чагаш, өскө черин күлө-еттүрүп каап болуу болган. Ону харын кичээлгеинг өрө-нин тургаш, суггарар херек. Мээң норма ажыр күжүсүп ту-рарында чамыг чок. Техника туру дүшүс ужурул. Урө-ликинин болдурбас дээшм ол. Бодунун ажиллап турары аргалагыны намын болушшаан хову-шөлде чашкан тараа култураларының суггазы дээш савыг аарыры кичи бу-рузу сорулганын күжүсүп шы-дар.

«Кара-Хаак» совхозтун иш-чилери бо чылым Черби суур-нун деисизиринде 8 километр

буганы база ажыгалга ки-рип, 67 гектар черин суггар-ган.

— Ук буганы Чербиниң ыяш ажил-агый чери-биле дөңсө ажиллап келген болгаш бо чылым шала эвээш чер суг-гардыгыс — деп, А. Монгуш, чугалады.—Чакгыс буганын суун ийи организация ажы-гаарга ажилга шалтыктыг боор-дур. Ылчала-даа шуут ажиллап чок турган чери «диргизин» алганыгыс че-дириниң болбойн аан, келер чылым аңа 200 чыгам гектар черге тараа култураларын та-рып, ол буганы долузу-биле ажыгалган бис.

Совхоз деисизиринде Кара-Хеминг дому ан-даа эризаан, орук үнөмөз. Машина-благот-биле аргымылга ажиттына бээр Кара-Хем бажыга мал чөмөгө хергелээр көн-суланы 200 гектар черге тарыларын совхозтун ишчилер планнап турар. Ол черге ажиллаар суг-гачыларының даңкы-хараазы амдылааштан эгелеп тургус-туган.

Д. ЧЫДЫМ.

СҮТТҮҢ ШЫНАРЫН БЕДИДЕР

Бистин республиканың Тан-ды, Каа-Хем, Бин-Хем, Кызыл районнары 1975 чылдың эге-лөп, күрүңгө савыр сүтү 12364—70 дугаарлыг күрүңгө стандартын дугаар савыр эге-лөп. Күрүңгө бо стандар-тын савыр алыр болаш шы-нар талазы-биле негезделер улагу. Ону дугаар сүтүн шы-нарын тускай херексес-биле хылаа, бактерияларын сан-хемчээлин, оң чарлалганын тил, соруун тодардыр. Ула-Хем, Чөөн-Хемчик, Барым-Хемчик, Бай-Тайга районна-рын ажил-агыйлары сүтү чаз стандарт дугаар база са-дын эгелер берген.

РСФСР-ның Министрлер Чө-вүлелиниң 1976 чылдың ян-вар 16-да үндүргөн № 43 доктаалыг дугаар бистин рес-публикага сүт савыр талазы-биле 17-ги зонага хамааржар болгаш бирги соруун бир тоду сүдүн савыны даш 273 рубль, ийги соруун савы-назы даш 253, үшүктү даш 242 рубльди толедин алыр ужураар.

Эртен чылдарда сүтүн сүт алыр-бис өртектерин чаз өртектер куду турган, ил-чаарга чаз өртен-биле бо чыл-дың январь 1-ден эгелеп тө-дө эгелөө. 1975 чылда күрү-ңгө чаз стандарт дугаар савыр сүтү савыр беш райо-нун ажил-агыйлары исмеле 777,8 муң рубльди орууга кылдыр алган.

Күрүңгө сүт савыр талазы-биле Каа-Хем, Тайды, Бин-Хем болгаш Кызыл районна-рын алыр хой болган. Ыл-чалааш бо районнары ажил-агыйларында Кызыл сүт заводунга кирип турар сүт-тү шынарын көрүп көрө-лө-лөр. Эртен дөт айларын дүжүлдүг Тайды районын кохоз, совхозтарында күрү-ңгө савык сүдүн бирги савык хамааржары 36,8. Бин-Хемия—35, Кызыл районуу—16, Каа-Хемия—40 хуу бол-ган.

Сүт-бараан фермаларын арыг-шөөр тургузуң, сүт бу-дуриниңг техпологияны доозошкыг негезде дүшү-түп тургузуң келгенниң түн-еленде Бин-Хем районда «Кызыл тараанын» совхоз дөрт айлар иштинде күрүңгө бирги соруун сүдүн савыны 59 хуу чедирген. Бо түнел Тываның көдө ажил-агый Луржулта стаппазында—58,6, Кызыл районуң «Көп-Тей» совхозунга 52,2 хуу болган.

Күрүңгө чаз стандартын негездештир шын салып, эң шынары сүтү дугаагаан ийи түнелден (орн өртен-биле дөңсөргө) «Кызыл та-раанын» совхоз—13505, Ту-ржулта стаппазы—13200, «Көп-Тей» совхоз—7798 рубль-ди хойну алган.

Моон алган көрөгө, ажил-агый бүрүзү сүтүн шынарын беи-дир талазы-биле хөмчө-лөрүн алыр чутула сорууга бооп турары илчел-дир. Ус-түңде айткан ажил-агыйларда сүтүн шынарын хынар лабораториялар, соодуучулар болгаш сүт арылар тускай машиналар доктаамал ажил-лап турар. Савыг бүрүзү арыг халаттар, аргымаар, савыклар бар, олар фермалар-га зоотехниктер чурттарыны иштин салып турар. Неделэ санымда контроль, савык чорудуп, фермаларын савы-тарын бадалын хылап тур-ар.

Дөрт айларын дүжүлдүг Чөөн-Хемчик районуң ажил-агыйларында сүт заводунга кирген сүтүн 26 хуу бирги соруун болган, оң иштинде «Искра» кохозтун—48, СЭКП-ның XXII съездизинг атыг кохозтун—47 хуу болганын бава эң деп дөңсөргө те-

рөк. Ылчала-даа сүт бүдүрерин көндөшкө, оң шынарын эки-илдер талазы-биле чогуур хөмчөлөрүн чамык ажил-агыйлар чорутуштын турары кайчыл-даа таарышпас. Чылаа, эртен айларда Каа-Хем ра-йонда «Тивилеге» кохоз чүтө чалгыс хуу бирги сор-тун сүдүн савык, а ола ра-йонда «Коммунизмче орук» кохозтун—6, «Октябрь 30 чы-лы» кохозтун—10, Тока аг-тыг кохозтун база 10 хуу болган. Барым-Хемчик ра-йонда үш совхоз бирги сор-тун чалгыс-даа тову сүдүн дугаал илчелдөө.

Күрүңгө эки шынарыг сүт савык, оон орууга алы-рын чамык ажил-агыйлар-ын удурутуктары херекке албай турары канча хому-дунчиг эвээш? Оңу беш жыл—амгыг чорутуш бол-ган шынарыг беш чыла деп чүтөш ол ажил-агыйларда у-туканы ол бе?

Чөөн-Хемчик районда «Ис-кра», Каа-Хемде «Тивилеге» кохозтар, Чөөн-Хемчикте «Бошмөңгө» совхоз болгаш «Савык» кохозтун Сүтү сүт-бараан фермалар улагу өр-тек-биле салып алыр

СИБИРЬНИН АВТОМОБИЛЬДЕРИ

Чуруттн экономикасында бөгүн Сибирьнин ролу дык уагаткан. Оңтү беш чыда бо район нефть, газ тыпжынын өздүксөн хандылар, моон четиң баса хой кезин алыр.

Сибирьнин үлөтүрүнүң кол-кол адырларын улам сай-адырды-биле чергелештир чаа адырларын тургузарынче кичөөнөй улут. Оларнын бирөөн болза машина туудушкучу болур. Бүдүрүчү күштерин тергип интенсивтиг дөт-жүдөйлөткөн Сибирь чүкк автомобильдерин эң хойнү негеп турар. Чуруттн Урал индустрия районнарына автомобиль-блэе чүкк сөөртүлгөзүнүн үжөн ажыг хуузу онаалжып турар.

Сибирьнин карак четпес дөтөмөргө кандыг-лаа марканың автомашиналарын көрүп болур. Арктика ортулуктарына болгаш Сибирьнин муруну чүгүңгө ажыгаар машиналар, ынап-ла, дык ылгалгы. Автомобильдерге херегел чыдын-на өзүп турар. Ычаарга чуруттн европа кезөөдөн Сибирьге чүкк автомобильдерин чедирери аар өр-

тектиг. Ичаарга автомобильдерин кезектерин, бедирлерин Сибирьге өкөлгөш, апаз автомашинаны өтөп турары экономика талаам-биле ажыктыг.

1976 чылдын бүдүрүтүндө Чита хоорайнын кудумчулары-биле ЗИЛ-130 марканың 100 автомашинаның тургускан колонна байырлап шынчылг арткан. Ол дөргө Москвада «Автол» деп бүдүрүлгө каттыжышканын Сибирьге бир филиалын ажыттынар, оң баштайгы продукция-дыр. Ол бүдүрүлгө Чита-нын автомобиль өтөп турар бүдүрүлгөсү дээр. Сибирьнин агаар-бойдуз ширин болгай. Ичанагаш Сибирьге заводка кылган машинаны чыдылап, кабинаны ийи катт шил-биле көзөмөстөп турар. Электрон дөтөмөргөлөткөн блоктарын база чыдылап кзар. Автомобильге дөтөмөргө тургузуп, бөжин азы өскө-лаа кывар-

чаар чүтүзү курлай кудуп алыр «ерин немей кылып турар.

Красноярск хоорай чанында тергип улут заводтун тууду өткөш. Ол завод чылдын-на 100 мүн кожугтар болгаш чартык кожугтар бүдүрүп үндүр. Ус заводтун директору Ю. Матвеев бүдүрүлгө дугайында мында хэи: «Бистин заводтуусе Каманың автомобиль заводтун тууду кезээ. Сибирьге күчүлүг, камналалыг, чыгыг, кыжиге өтпиг, орукка туробас автомобильдер херек. Бар мылгы машинаны авто-кожуг-биле хандылар болза, автопоезд болу бээр, оон чүкк калурер аргазы ийи катап уагдыр. А кожуг белектээри автомобиль кылырчылдап бөдүңө болгай».

1980 чыда үлөтүр 800—825 мүн чүкк автомашинаны бүдүрүп болур аргалыг. Автопоезддар шымчедир күчүлүг дөтөмөргө автомашиналар бү-

дүрери дык уладыр. Оон кол бүдүрүлгө КамАЗ болур. Ол завод чылда-ла 150 мүн автомобиль бүдүрүлгөсү турар. Оон үнгөн автомашиналарга кожугларын Красноярск чогу-нун завод белектээр (мынд кожугтар хары угда 8-тен 20 тонна чедир чүкк чүдүрер).

Красноярскиде заводтун шуткулга, дарганаар, пресс-тээр, өтпөчүлүг болгаш өскө-лаа ажыдаар кылып корпустарында ам 7 мүн ажыг ели-нианың технологу дөтөмөргө-херекселерин тургузуп турар. Чүтү өтпигин станоктары, канналга аппараттары, конвейерлери-биле чергелештир дашкыч чуруттаран өскө-лаа дөтөмөргө база тургузуп көрдүнгөн. Вадуту тууду тургузарын талаам-биле дөтөн өтөмөргө шынчыл болгаш төлө-мөш институттары ажыдап турар. Автомобиль үлөтүрүнү хой-хэй бүдүрүлгөсү чаа заводка арга-сүмөи калып

турар. Ус завод сөөзүредикшир рефрижераторлар бүдүрерин шынчыл болгаш өскө бүдүрүлгөсү өтпөчүлүг турар автомашиналарга херегелер чангыс аайжыды кылган бедирлерин 50 хууун бээр.

Автомобиль тургузукчуларын сууру Сосновоборскиге (Хадылыг-Арыг) каллама оркулал кирип келди. Маана 100 мүн кижи чуруттар 6 микрорайон турар. Адымында баштайгы микрорайонун ту-дуп тургусал. 5 болгаш 10, каа бажынар, магазинер, 1500 уруг өөрөңкү школа, оон чанында дөтөмө спорт залы, уруглар саатары, өмнөгө хоорайжыгажы — микрорайонун тууду-сууру ылыг.

Чалын Сосновоборскиде бир онзагай чер бар. Ийи катт кылдыр шылдык сөөктан кам-галаан черде бөдүлгө-ла сибирь тайгазы. Козуу-козуу даштар адызы-биле шалкын даш кемп аккан, тайга үнүжү, өт-сиген

оон өржин хаажылаан. Ыштар араалды сөбөр кудуруттүг диниер ужуукан, куштар мыжырашкан. Маана кезээде улус хой болур.

Телевизорлорун болгаш тууду-жууларын мурунга салган сорулганлыг—чаа хоорайга чуруттарга бөтү тала-биле таарымчалыг болурун чедип алыр. Сосновоборск май-гын хоорайжыгаш ийикпө өскө-лаа түр чуруттар чер-де эгелөөн. Сибирьге 15 чыл бурунгаар чаа хоорайлар чогу-на майгын-нардан агаарлар турган. Суур улавак чаагайжыттыган хоорай болур. Ам мында ады муң кижи чуруттар турар. Сосновоборсктин кайтамчык ханды-ларга арга бүрзөгөн. Бис оңу парктар кылып турар бис. Хандылар аргага пансионаттар, хаак баазалы, уруглар дашта-ныр даштар тулар бис. Авто-мобиль тууду-жууларын Сибирьге аас-кеалыг чуруттарлар — деп, Юрий Матвеев бүтүрелдиг чутаалаар болду.

Борис ИВАНОВ, Красноярск хоорай. ПМА-нын мөрг.

Чаа чанчылдар

КОМСОМОЛЧУ КУДА

«Чаа орун» колхозта чуру-малдыг, чараш черлер хей. Оларнын чарашы — Чөгөйгө, комсомолчу-аныяктарын №1 хойнү бригаданыңа чоңкта чаа база бир өөрүңчү бо-луушкун болган. Бригадага ба-бир анык малчын өг-бүлө немешкен.

...Хойжу Карл Балдарнын огул Сергей биле база-ла мал-чын улустун уруу Татьяна Ла-мжаптың комсомолчу кудазы солун, утча-чынарыг эртен.

...Душтун кыс-даа келди-ле. Неткен хевини анын чарашы! — дээн үнөр оон дымчаланган.

Шынап-ла ак аытты мунган, эмгэ үнөй өзү-биле ак хевин байырланчыг неттинген душтун кысты азынган экен-легенер. Сергей Балдар ада-мези, төрөлдери, эш-өрү-биле

душтунту эргим, чылыг уткуп алган. Он бир уругнуң ада, мези, хоочун хойнулар Карл Балдар болгаш оон ийи катт ка-дан кырында чапал салган аяк-тар сүт-биле өг-бүлө туткан уругларын чаа өгүнү чанынга уткаан.

Хамааты байдалдыг акт би-жилгелерин район бөрозун-нун мурундан барган кижи болганмыа, чаа өгүнү чанын-га чед бергеш, Сергей биле Татьянага байыр чедирип, өг-бүлө болганын дугайында херечилелди тыспыр улуг ха-рыскага меңзэ онаашкан.

Оон сонда өгүнү эжинде кызыл жоманы Сергей биле Татьяна Балдарлар үзе кезип-теш, келген чоңун аяк шайны ижерине чалаан.

Комсомолчу кудага келген — ВЛКСМ Эркин райкомунун бир-ги секретары Биза Самбуу,

Сергей биле Татьянаның тө-рөлдери, колхоз бүдүрүлгө-зиниң мурунчылары, комсо-молчу эш-өрү оларнын ажил-ининге, амдырал-чурутталга-зынга улуг медийиникерини куззэн.

Багындал эгелеп брига-дамыска база бир анык өг-бү-лени хүлээп ал тур бис — дээш, №1 комсомолчу-аныяктар бригаданың бригадирин, ССРЗ-нин Дээди Советинин депутаты А. С. Соля өгпеген-нөргө чагыг сөзүн берип байыр чедирген.

Чаа өггө игил, бызаанчы-ның, бляның талаанчыг ал-галлары, ыр-шоор кутулган. Аныктык хойнун танчызын тепкен. А хоочундар дээлчил, нажык дзып ойноон. Ол ыш-наш аят чарымы болгаш мө-лө-лөриң хурени кончуг солун болган.

Чаа өг-бүлө тутканарга белек-селенте-даа сөңизин. Ылаңгыя солдун адазы кенин-ге ак аытты, огулунга эсер, чу-генин кула аытты берип, тө-рөм колхозунга малчынар болуп ак сеткилдиг амылдап, чуруттарын куззэн.

Бо комсомолчу куда чаа чанчыл-биле корум-чурумунг, массалыг оюн-тоглаа-биле, ор-ганизастыг эртип, чыгылган-нарын сагыш-сеткилин кө-дөүлү, сонуургаткан.

Комсомолчу куданы эртен чылын чайын бо колхозка база ычаар эртерген. Коммунист-тик амдырал-чурутталганы тургузар, чоңунуң хоочун чанчыл-булалдарын сайды-рангайжыдып, оларга чаа ут-ка-шынар кириерин эркинчи-лер оралдажып турар. Ол чаа чанчыл-булалдар оларнын бе-

гүнүг найгамчыгтыг амды-ралын база-ла каастан турар. Ылаңгыя бичин уругларга тө-руттуңгенин херечилелде-рин, 16 хар четкенирге пас-порт тыспырыңың булалда-рын чаа өзү-биле үлөгерлиг кылдыр эртерген. Эркин суурга чангыс эвес уаа ор-ганизастан. Районда партия, со-вет, комсомол организацила-ры, культура-албан черлери бо талазы-биле моон-даа сонгар бөттүг ажыдаары чорудары көрдүнгөн. Бо чылдын эге-зинден бээр бөжин районга 108 уруг төртүтүнгөн, 13 өг-бүлө немешкен. Чаа төртүтүнгөн уругларга херечил тыспы-рыңың келээрин чоңку үдө эртерип деп планка турар.

М. ДЕЧИН, Эркин районунуң ЗАГС бюре-зунуң эргелечки.

УРУГЛАРНЫН ЭРГЕ-АЖЫ ДЭЭШ

Чоон-Хемчик районунуң партия комитети, райкүсөмү, төр-чөдө партия, совет, хой-ниги организациалары уруг-ларнын эрге-ажыктарын кам-галаар, оларны коммунист-тик кижилер талаам-биле доктамаа сагыш салып, бөт-түг ажыдаары чорудуп турар. Анык салгалдыг кадык-чаагай өздүкчөп кичөөнөй салымчык оларнын бичи-инден-ле эгелен турар. Ча-даала хоорайда, көдө суур-ларда 25 ысы-салдар 1127 чаштар кижизиндерин чылыг сеткилдиг эелдек хо-лудла доругуп, кижизинин турар. Анык салгал эргем-билегил, кадык чаагай, тө-лөнтүг мөчү-шындыг өскү-дөш херекселер чөвүлде-рин хой ажыдаары чорудуп, аялал-биле, шодалар, ысы-салдар коллективтери-биле доктамаа карылзалыг ажы-лап турар.

Уругтар камгалалын эки-жеринде уруглар өмчөлөр, аялал-биле-биле-биле барал болуп, не-чаштарын кадык-чылы дөш улуг сагыш сал-ган. Хоорайда болгаш көдөдө эргелтег ажыдакчыларында

буяймыш ишчилер кайы хой. Херекселер чөвүлдеринде Чыраа-Бажы, Байл-Тала, Ка-ра-Чыраа, Хайыраган, Вор-гайга суураарда Т. Куулар, С. Ооржак, А. Монгуш, К. Четкема, М. Оюу даргалаан чөвүлдер эки ажыдап, уругларын оордотко-кижизинде кичөөнөй са-лып, ысы-салдарнын ажылыг үлөгерлиг болдуру-биле ор-ганизастыг ажыдаары күш-тедирип турар. Уругтар ал-бан черлеринде Ленин аттыг колхозта Р. Ондар, Чыраа-Бажы суурда Т. Сат, Т. Куулар, Чадаала хоорайда Л. Попкова, И. Попкова эргелесчелен ы-салдар болгаш сөдтар хамаа-рлар.

Ам хөдүг чан келген. Чан-гы солун ажил-херектерге уругтар удаас чоруттар. Ыноер лагерлеринге, экскур-сия-турисин похдтарга бастык райондан хой уругтар даштаанып, кырыар. Чадаала-нын пионер лагеринге жоо-жучуларын, сохостар ажык-чынарыңың 180 хире уругла-ры чайгы сезонда даштаан-лар.

В. КИЛЧЕН.

ТАТАР АССР. Тудугуларнын Казаньда Култура ордунун чанында улустун тан-чы театрынын оюн көргөзгөн улуг сура-гы болу берген. Налектиөте 150 тан-чылар бар. Олар ССРЗ-нин улустарын танчыларын, вокаль-хореографтиг

композицияларын кууседип турарлар. ЧУРУНТА: «Половец пляскалардан» үзүмү. Е. ЛОГВИННИН ФОТОЗУ. (СЗТА-нын фотохрониказы).

рер. Иранга, Эфиопияга, Кам-боджага, Америке, Индияга акылдап турган совет спеле-а-ктер ут чуруттарын чаа-тарын дөш шапалдары болгаш Кызыл Крестин Бүгү-дөргө дипломаттары-биле шалкылаан.

Советтн ийи чылда Совет Кызыл крест 40 чурутта 73 удаа дуза көргүзүп, дузаалаан. Ам ийи улуг отряд Сомалия, бир отряд Эфиопияга акыл-дап турар.

Агрессияны болгаш реак-цияны уруксуздыкта тава-рышкан чуруттарга дуза база хой. Советтн ийи чылда эмер-лиг, хеп-сий аймаа болгаш майгыннарыг посолкаларын палестинерге ады катап ко-руткан. Чилиде политхору-ддирганарга дузаны беш удаа көргүскөн.

Амгы үдө ССРЗ-нин даш-тыкыда Кызыл Крест талаам-биле эмгелге черлеринде 130 спелеант ажыдап турар. Оларнын иштүг бир кезин эр-тем чадаларыг болгаш аттар-лыг.

Наталья РЕВЕНСКАЯ. (ПМА).

КАДЫКШЫЛ КАМГАЛАЛЫНДА

Кызыл Крест болгаш Кызыл Чарык ийи инициалдеринин өмчөлөткөр чылдык майда 110 чыл бээр оюн демде-лээр.

Россияга Кызыл Крестиниң эгелен дайын үзүндө баш-ла-тыгарынарын салым-чолу-нун дугайында 1867 чылда Иппева конвенцияны-га ат салган сонда үндө-лөтүлгөн. 1918 чылдын по-яры 20-де Россиянын Кызыл Крестин бөдүрүп чаа уста-нын хүлээп алган. Ады эрн хевир арткан-да болза чаа инициал тургустун. ССРЗ-нин Кызыл Крест болгаш Кы-зыл Чарык ийи инициалдеринин эгелен 1923 чылдан бөрү-түтүп келген. Ол амгы үдө Кызыл Крестин 11 инициал-дын база Кызыл Чарык ая-нын дөрт инициалын бүгү эгелдөөн республикалар-дан эки тура эгелдөөн-биле каттыштырып турар. Чурутта инициал-биле 410 мүн эге ор-ганизацияда 85 миллион кижи кирип турар.

Эгелдөөн чыл сапмыг ке-жигтерин чүпү кылып тура-

ры? Кызыл Крестин болгаш Кы-зыл Чарык ийи инициалдеринин эң кол сорулгазы—кадык-шылга организациалар дуза көр-түрер. Хой-ниги санитар инспекторлары эки санитар постулары чок ыңдыг бүдү-рүтө чери, институт, школа черде чок боор. Чектериниң, аудиторчаларын, класстар-нын олар ачылар турар. Чарыктын байдалы, техника-ның анык чок чорупу ба-рындаал турар дөш өскө-лаа абыртыларын олар кичөөнөй алган. Санитария болгаш гигиена талаам-биле бедирлерин, кеңде көргөз-гөш болтар таваарларга баш-тайгы дуза көргүзгөдиги практиктиг кичөөлөрин чорудуп турар. Чүгө сөөлүг каш чылдарда бөжин тускай про-граммалар бугуаар 20 миллион кижины өрөткен.

«Ыламаа чүрк» деп аппа-раттыг ажыдаалды улаарыга беш-алды дээр довор хан-ны пегеттерин дээрин кижи бү-рүз кылып билер ийи, хан

агышкынын доктаадыр фи-бропегетин чангыс дозаны бө-ли 45 доворунуң дузаны-биле чедип адынар болгай.

Бистин кадыкшымыс дөш бүгү-ле сагыш салым-чыдынар, оон-биле холбайшан чарыдааларын күрүлө бо-лу-нун холдунга алганына чан-чыг калган бис. Адыг кижи-лерин ал турары довор хан-ны күрүлө төлөп турар.

Доворларын сагы көрдөжү болгаш ханыг халас берип ту-рурар база хой аларын. Бо бүтүлүп пропагандалан Кы-зыл Крест чорудуп турар. Адыг улуска ханыг халас бе-рип турарларын шалып, ма-лан дузаалар кижиер ССРЗ-нин хүндүлүг довору деп хө-рөк демдө-биле шапаладып ту-рарлар.

Пропаганда болгаш сан-итар-чырышкынын аныктын чорударыга, медицина беле-ктерин организастарына ая-ша-хоронги эгелен эвес пегет-терин чуугалыг Совет Кы-зыл Крестин материалдыг баазаы оң кезигүн дайы-м

ры болур. Ус дадыыр улуг эвес: инициалдыг кезигүлө-ри—алдычтынар, колхозчу-лар, албан-хаажылар чылда 30 көпөктө, а сургуулар, не-нсонерлер, бажыг өзери —10 көпөктө телээр. Акпа-хоронч чыр талаам-биле тускай кампаниаларын чорудуп турар, ылачаа-даа чан-дыг хамааталарын эки тура салымчыкларын болу-нун фондусунга хүлээп ал турар.

Кижилериниң кадыкшылы болгаш чаагай чоруду дөш ка-дык салымчыклар-биле ка-дык Совет Кызыл Крест тай-бың камгалалын, кыялдериниң эргелериниң камгалалы-нын талаам-биле улуг амжы-да чорутуушкан, аарытарга болгаш өмчөлөөлөргө, бой-дустун айымчалыг, дайыгга таваарышкан өскө чуруттарын уластарыга, дузааламчыны көргүзүп келген. Медицина хандырылганы сайырлар-ыны, уругларын кадыкшы-лын камгалалына, өмчөлөө Кызыл Крест инициалын үр хууса-лыг дузаны база көргүзүп ту-

Автономнуг республикаларда болгаш областарда, национал округтарда

КЫСКА МЕДЭЭЛЕР

● ЧЕБОКСАРЫ. В. И. Ленинниң Чебоксарыда музейинге оон тургустуушкандан бээр он бар чыдырыңың дүргүзү-ла 50 мүн ажыг кижи чораш. Музейниң дөтөмөргө беш мүн ажыг экспонаттар бар.

● ЧЕРКЕССК. Карачаево-Черкес автономнуг областың хоорайлары болгаш суурлары чаагайжыттыгып турар. Ал-Бердук болгаш Икано Хабо районнарын адыдаарга соо-луг үдө 6 мүн дөтөмөргө метр чурутала шалун туткан. И-ны-бүрү хой мылгарын олурткан.

● ГОРНО-АЛТАЙСК. Бия хемпаң уувада Турочакск дөш майи ажил-агыг чөри моон хуруңда мылгарын кезип алыгалаан черлерде 270 гектар черде тоорук үнөр төштер-нин тараш.

● УСТЬ-ОРДА. Харатск көдө кул тура бажының ийи-ти хору чүгө Усть-Орда Бурят национал округта эмес, а оон даштар черлерде бөжин эки бедирин. Амгы үдө он хорда чүе анык кижи киржи турар, ук хорга уадуш деп бедик атыг тымысан.

● МАЙКОВ. Адыг автономнуг областың Шовгенов ра-йонунуң чоңу ном помчурунга ылан. Район бибанотеказы чылда номчулаларга 230 мүн гомарын бичири берип турар. Районда бүтү бибанотекаларнын ажылы планан база башылар турар методика чөвүлелен ийи тургускан.

● УФА. Башкырияда адылар болгаш бажыкчылар ини-тилериниң организастааны адылар олгачынык делегате-ады ийи чүе анык экспонаттары дөтөш. Ийи аны-бүрү аныгары, куштары—Урал чоңунуң дигит аныгарынын көргүскөн. Куштар үнү дымчакаар кижилер магнитофонда бөжиткен үнөрин күзөлдө-биле дымчап турар.

БИЛИБИНДЕ АТОМ

Билибинде атомнуг электри станциязы (АЭС) ажыктага кирип турда чүкөт чогаалды. Юрий Рытхэу болуңуң улау-нун шаандагы төөгүзү болгаш оон хуу-салымында социал-экономика чарыкчаларын чечен-мерген «Чуладан атом-га чедир» деп үнү сөс-биле тайылбырлаан.

Амгы үдө атомнуг реактор суурун чылдып турган 29 одалга котедирин солган. Билибиндерин бажынарың чылдыр суугу 19 км узун ийилер чылдыгга четкиниң дымчытыр кылып турар. Солуг чүкүңгү чыкылаа соотулуп берге байдалына суг дачылар хооразаларын чедикчининг шогон.

Балибин сууру дамчыгач чаа системаныңе шилчипкен чорук чыл салында-ла чайгы экиндиринин үзүндө Но-ганын Мукудур шортарында 15 мүн тонна хөмүр-дашты сөөртүрүп сооткан. АЭС-ке моон сооттар оон-даа хой кам-палаты чедип алыр. Чижээ, бүдүп чартык ийи чыл эртер-ге станцияга 112 кижиңиң орунуга чүгө 16 кижи ажы-даар.

Атомнуг электри станциязы суурун чоңуга ийер суг бөжин экиндирин. Удаас ол суурга чылдыгга комбина-дан туткан, бүдүп чыл дүргүзүндө помпидорлар, суурентер, согула, редиска өстүрер апар.

Чүкөт национал округ.

ЧАА ХӨДДЕРДЕ САЛГАН

Истилоктарын манат турганы өсрөгөст Сүт-Хөдө көп конупкан. Олар пөлдө дээр бажыктар байланыр суккан позитивтен шодайларын уудуручлардан хүлээп алаш, байланырны элек сапмы кириген.

Тывага мындагы операцияларын кылмыр анс-ла бир ажык апаран. Он чыл бурунгаар Ленинград чоңунда бажы өстүрер «Роспаш» деп заводтан пөлдөткөн ийи миллион байланырны өкөлгөш Чыгтай хөдө салган. Шендел чө-дөшкениңе болган. Чаа бажыктарын өзүп-көвүдөрүнө таарымчалыг чам аймаа хөдө хой болганында бажыктар өргөң өскөн болгаш 1963 чылда баштайгы 145 центнер ба-лыгын (пөлдөткөн) туткан. Ам ол бажыктарын тидыри дөрт катп өскөн.

Пөлдөткөн Чыгтайга экил өстүрүп эгелен чорук Тыва-нын истилоктон фауназын чартырынмың эгелен болган. Но-көсбирск областын адымчалык болгаш казырыктыг кар-тарын, дөшү Чыгтайга экил болган, а Байкалдын өмчүл озор суралык болгаш Сүт-Хөдө, ялышка дээр бажыктар-ны Хөмүр хөдө салган. Тыванын бажыктары бажы-ла «али-мөрүк» кылып эгелен. Моон теевирин тарыстарын (кады-рыларын) Сүт-Хөдө, а Чыгтайнын шортанарын Төр-Хө-дө салган.

Чыгтайга өскөн пөлдөткөн Барың болгаш Чоң Си-бирьнин суг хөдөктеринче сапмы эгелен. Чүгө сөөгу чылдарда бөжин 230 миллион пөлдө байланырны тидип, чо-руткан.

Тыва АССР.

Редакциянын АДРЕЗИ: ИИ-АКС 667000

Кызыл. Штегнин-Кравченко кудумчуу, бажың №3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторун 2-24-63, редакторун оралакчыларын 2-35-24, 2-31-75, прозагадыг адымчалыг 2-31-75, харыскалыг секретарын 2-23-54, партияг адымчалыг каллаанын 2-31-73, култура каллаанын 2-23-54, көдө эжил адыг каллаанын 2-21-47, үлөтүр каллаанын 2-22-64, чата каллаанын 2-41-27, информация база совет тургузу каллаанын 2-20-60, корректорларын 2-27-41, бүтүлгөсүн 2-12-45, секретарын 2-23-35, солуг келбей барганга 2-32-75, телефоне болган.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

ИЮНЬ 15-ТЕ

МОСКВАДАН

8.05—«Баштайгы бажың». Урал-чечен фильми. «Монголия». 9.15—Г. Маринетун чогаал ажалы. 10.00